

PROVINCIALE DRENTSCHE en ASSER COURANT

DONDERDAG 5 MEI 1881

Paspoorten – Smilde.

De BURGEMEESTER van Smilde brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de **Paspoorten** van de miliciens der ligting 1876 van de Secretarie kunnen worden **afgehaald**.

BOELKEN, Burgem.

PROVINCIALE DRENTSCHE en ASSER COURANT

VRIJDAG 6 MEI 1881

Ingezonden stuk.

Mijnheer de redacteur!

Gaarne zag ik het volgende geplaatst.

Het *bij- of wangeloof* in dezen tijd heeft me nog al wat stof geschonken. 't Is dan ook juist dat, waarbij ik even wensch stil te staan. Te betreuren is het, dat het nog eens weer ter tafel moet worden gebracht. 'k Dacht, dat de menschheid er al meê had afgerekend; dat het al met wortel en tak was uitgeroeid. 'k Beschouwde het als een kwaal de vorige eeuwen eigen, desnoods ook deze, maar – dan enkel in hare kindsheid. Uw blad echter overtuigt me van het tegendeel, en noemt de plaatsen, waar het ten huidigen (!) dage nog rondwaart, waar men nog spoken ziet vliegen, of heksen de woningen binnensluipen. Hebben Nijeveen en Smilde daarvan in de laatste dagen een schitterende, 'k meen treurig blijk gegeven, ook de prov. Groningen doet in dat spelletje meê, met Niebert voorop. Welk eene schande voor onze 19de eeuw, nog wel *de verlichte* bijgenaamd. Scheen het in den laatsten tijd, dat de vooruitgang der wetenschap haar eene glorierijke uitvaart beloofd, verschijnselen als bovengenoemde hebben daarop geen gunstigen invloed.

En wat is nu de oorzaak dier verschijnselen?

Ze is met één woord te noemen: *onkunde* of *domheid* zoo ge wilt en de zeer dikwijls daaruit voortspruitende *bijgeloovigheid*. Deze gaat zoo ver, dat ze sommige menschen de magt toeschrijft, zich te kunnen veranderen (N.B.) met kleeding en al in een of ander dier.

Dit diermensch sluipst dan de woning van dezen of dien buurman binnen (natuurlijk altijd van dien, waarop het mensch het vóór zijne gedaante-verandering had gemunt) en weet dan zijn vijandschap of haat te bekoelen, door dit of dat te betooveren – liever 't kind maar bij den regten naam genoemd – te beheksen.

Het mensch zelf doopt men met den walgelijken naam *heks*.

Hoe nu verder die hekserij zich openbaart, behoef ik, dunkt me, niet hier te herhalen.

Een ieder kent toch de geschiedenis der kransen in hoofdkussens, of – zooals 't geval zich laatst in Nijeveen heeft voorgedaan – van 't niet willen boteren der melk.

En, ofschoon de oorzaken dezer gevallen eenvoudig zijn en reeds door zoo vele deskundigen, geneesheeren en veeartsen, zoo menigmaal en zoo duidelijk zijn aangegeven – het bijgeloof schrijft ze toe aan 't behekste kind of dito vee. De duivelbanner moet worden geraadpleegd; hij alleen is in staat om zijn naam duidt het reeds aan; ja, weet zelfs den naam te noemen van het diermensch.

Welk een brutale gemeenheid, zoo anderen, soms eerbiedwaardige menschen, te beschuldigen van den duivel te zijn bezeten. Maar, zal misschien *D. v.d. Velde* tot mij zeggen, als ik u verklaar, dat mijn zoontje, na zes droppels te hebben ingenomen van het drankje, mij door den duivelbanner gegeven, zichtbaar herstelde, gelooft gij dan ook aan de magt des laatsten? – Neen, dan nog niet! Hoor eens, ik zal u een paar feiten verhalen. Ik heb ze van eene zeer achtings- en geloofwaardige vrouw, die eigenlijk in den heksen- en spokentijd ter wereld is gekomen.

1. In zeker huisgezin werd 't kleinste der kleinen, of, zoo ge wilt, 't jongste der kinderen plotseling ziek. De hulp des geneesheers werd direct ingeroepen; medicijnen ontvangen en ingegeven; doch alles baatte niets – de kleine bleef voortkwijnen. De moeder – anders wel verstandig – werd door heel aardige, lieve buurvrouwen op 't idée gebracht, dat – de kleine behekst was! “Eene vrouw is zwak”, dit toonde ook zij. Ze deelde haren man heure gedachte mee en tevens haar wensch den duivelbanner te raadplegen. De vader, die zeer verstandig werd geheeten en ook inderdaad was, gaf toe en beloofde haar uren zin te zullen doen. Hij ging en kwam bij den banner des duivels; vertelde hem iets van zijn kind en vroeg daarop, of het volgens zijn oordeel ook was behekst en hij dan den duivel kon verbannen. Onder het vragen begon de vader zoo 'n weinig te lagchen.

-vervolg op blad 1881i